တၢ်သံကွၢ်လၢအညီနုၢ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်တၢ်တဖၣ်လၢ COVID-19တၢ်ဆဲးကသံၣ်ဒီသဒၢ

၁. ကဒိးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဆဲးကသံၣ်ဒီသဒၢအဂီၢ် အပှၤအိၣ်ထဲလဲၣ်?

COVID-19တၢ်ဆဲးကသံၣ်ဒီသဒၢအံၤတဟ့ၣ်ဘၣ်အပှၤနီတစဲးဘၣ်.

၂. COVID-19တၢ်ဆဲးကသံၣ်ဒီသဒၢအံၤမၤဆါယၤဒီး COVID-19သ့ဒါ?

တသ့ၣ်ဘၣ်. COVID-19ကသံၣ်ဒီသဒၢလၢတၢ်ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမီၤဒီးဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးဖဲ ကိၢ်အမဲရကၤပူၤနၣ်တအိၣ်ယှာ်ဒီးတၢ်ဆါယၢ်အမူလၢဒုးကဲထိၣ် COVID-19ဘၣ်. တၢ်အံၤအခီပညီမ့ၢ် COVID-19ကသံၣ်ဒီသဒၢအံၤတမၤဆါနၤဒီး COVID-19ဘၣ်.

ကသံဒီသဒၢအကလှာ်အဂၤတဖၣ်အိၣ်လၢတၢ်ဒုးအိၣ်လၢတၢ်မၤဂ့ၤထိၣ်အီၤဒံးလီၤ. ကသံၣ်ခဲလက်အံၤ နဲၣ်လိပနီၢ်ခိဂံၢ်တြီဆၢတၢ်မၤအကျိၤအကျဲလၢကသ့ၣ်ညါဒီးဒုးတၢ်ဆါယၢလၢအဒုးကဲထိၣ် COVID-19နၣ်လီၤ. တဘျီတခိၣ်တၢ်အကျိၤအကျဲအံၤ ဒုးကဲထိၣ်တၢ်ဆါအပနိၣ်တဖၣ်, ဒ်သိးတၢ်လိၤကိၢ်နၣ်လီၤ. တၢ်ဆါအပနိၣ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအညီနုၢ်ဒီးမ့ၢ်တၢ်ပနိၣ်တခါလၢနနီၢ်ကစၢ်ဒုးအိၣ်ထိၣ်တၢ်ဒီသဒၢတၢ်ဆါယၢ်လၢအဒုးကဲထိၣ် COVID-19နၣ်လီၤ.

တၢ်အံၤဒ်အညီနုၢ်နၣ်ယံၤတဘျုးနွံလၢနနီၢ်ကစၢ်ကဒုးအိၣ်ထိၣ်တၢ်ဂံၢ်တြီဆၢတၢ်ဆါ (တၢ်ဒီသဒၢတၢ်ဆါယၢ်လၢအဒုးကဲထိၣ် COVID-19)ဖဲတၢ်ဆဲးကသံၣ်ဒီသဒၢဝံၤအလိၢ်ခံနၣ်လီၤ. တၢ်အံၤအခီပညီမ့ၢ်ဝဲ ပှၤတဂၤဘၣ်ကူဘၣ်ဂ်သ့ဝဲဒီးတၢ်ဆါယၢ်လၢဒုးကဲထိၣ် COVID-19 တချုးတၢ်ဆဲးကသံၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်ဆဲးကသံၣ်ဒီသဒၢဝံၤအလိၢ်ခံဒီးဆါဝဲသ့နၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်ဝဲကသံၣ်ဒီသဒၢအံၤတအိၣ်ဒီးတၢ်ဆၢကတိၢ်လၢလၢပ့ဲၤပ့ဲၤလၢကဟ့ၣ်တၢ်ဒီသဒၢအယိနၣ်လီၤ.

၃. ယမ့ၢ်အိၣ်ဟ်စၢၤလၢ COVID-19 ဒီးကိညၢ်ထိၣ်က့ၤနၣ်, ယကဘၣ်ဒိးန့ၢ်တၢ်ဆဲးကသံၣ်ဒီသဒၢဒီး COVID-19 ကသံၣ်ဒီသဒၢဒါ?

မ့ၢ်, နကြၢးဒိးန့ၢ်ကသံၣ်ဒီသဒၢ ဖဲနအိၣ်ဟ်စၢၤလၢ COVID-19ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤဒ်လဲၣ်ဂ့ၤနၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်လၢ ပှၤလၢအသ့အဘၣ်တဖၣ်တသ့ၣ်ညါဒ်လၢနဘၣ်တၢ်ဒီသဒၢနၤလၢတၢ်ဆါအသီတဘျီဖဲ နကိညၢ်ထိၣ်က့ၤလၢ COVID-19, တၢ်အံၤကဲထိၣ်သးသ့-ဘၣ်ဆၣ်စ့ၤဝဲ-လၢနကဘၣ်ကူဘၣ်ဂ်ဒီးတၢ်ဆါယၢ်လၢဒုးကဲထိၣ် COVID-19 အသီတဘျီနၣ်လီၤ. ကတိၤတၢ်ဒီးနကသံၣ်သရၣ်ဖဲနတသ့ၣ်ညါလီၤတံၢ်လီၤဆဲးလၢနဒိးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်ယါဘျါမနုၤတမံၤလဲၣ် မ့တမ့ၢ် နမ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်သံကွၢ်အဂၤလၢဘၣ်ဃးဒီး တၢ်ဆဲးကသံၣ်ဒီသဒၢလၢ COVID-19 အဂီၢ်နၣ်တက့ၢ်.

၄. COVID-19 ကသံၣ်ဒီသဒၢအံၤကဆီတလဲကွံၣ်ယ DNA မ့တမ့ၢ် ယစၢၤသ့ၣ်ဂံၢ်ထံး ဒါ?

တမ့ၢ်ဘၣ်. COVID-19 mRNA ကသံၣ်ဒီသဒၢတဆီတလဲကွံၣ် မ့တမ့ၢ် တမၤဘၣ်ထွဲလိာ်သးဒီးနစၢၤသ့ၣ် ဂံၢ်ထံးဒ်လဲၣ်ဂ့ၤဒ်လဲၣ်ဂ့ၤဘၣ်?

မ့တမ့်တခါ, COVID-19 mRNA ကသံဉ်ဒီသဒၢမၤသကိးတၢ်ဒီးနီၢ်ကစၢ်အန့ဆၢဉ်တၢ်ဒီသဒၢလၢကဒုး အိဉ်ထိဉ်တၢ်ပူၤဖျဲးဒီး ဂံၢ်တြီဆၢတၢ်ဆါအဂီၢ်နၟ်လီၤ.

၅. ယမ့်အိဉ်ဒီးတၢ်အီဉ်လၢတဘဉ်လာ်ဒီးသွံဉ်ထံနးနးကလာ်နၟ်, ယတကြၢဒီးန့်ကသံဉ်ဒီသဒၢတမ့်ဧါ? ခဲအံၤကသံဉ်ဒီသဒၢအိဉ်သၢမံၤလၢ COVID-19အဂီၢ်, ခဲလၢ်တပဉ်ဃာ်ဒီးတၢ်ဒံဉ်, ရၢးဘၢဉ်အထုး မ့တမ့်တၢ်တြီတၢ်ဟးဂီၤကသံဉ်တဖဉ်ဘဉ်. ကသံဉ်ဒီသဒၢတဖဉ်အံၤတကဲထိဉ်တၢ်ဘဉ်ဒိဖဲပှၤတဖဉ်လၢ အဒိးန့်ဝံၤအပူၤဘဉ်နၟ်လီၤ. FDA အၢဉ်လီၤတူၢ်လာ်ကသံဉ်ဒီသဒၢတဖဉ်, ဆိကမိဉ်ဝဲလၢအိဉ်ဒီးတၢ်ပူၤဖျဲးလၢ ကဒိးန့်အဂီၢ်နၟ်လီၤ.

၆. COVID-19 ကသံဉ်ဒီသဒၢတဖဉ်လၢဘဉ်တၢ်ဒိးန့်အီၤခဲအံၤ အဘျုးအိဉ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးထဲလဲဉ်? Moderna ဒီး Pfizer-BioNTech ကသံဉ်ဒီသဒၢခံမံၤလၢနဲဉ်ဖျါဝဲလၢ ကဲဘျုး ၉၅ မျးကယၤလၢ တၢ်ဒီသဒၢ COVID-19တၢ်ဆါနၟ်လီၤ. Johnson and Johnson ကသံဉ်ဒီသဒၢ ကဲဘျုး ၆၆ မျးကယၤလၢတၢ်ဒီသဒၢ COVID-19 တၢ်ဆါလီၤ. ကသံဉ်ခဲလၢ်အံၤကဲဘျုးလၢတၢ်ဒီသဒၢ တၢ်ဆါလၢအနး, တၢ်ထိဉ်တၢ်ဆါဟံဉ်, ဒီးတၢ်သံလၢ COVID-19 နၟ်လီၤ.

၇. ကသံဉ်အတၢ်ဒိဘဉ်လၢတၢ်ဒိးန့် COVID-19ကသံဉ်ဒီသဒၢတဖဉ်မ့်တၢ်မနုၤလဲဉ်? ကသံဉ်အတၢ်ဒိဘဉ်ဟ်ဖျါဝဲလၢနနီၢ်ကစၢ်ဒုးအိဉ်ထိဉ်တၢ်ဒီသဒၢတၢ်ဘဉ်ကူဘဉ်ဂ်ဒီးတၢ်ဆါဃၢ်နၟ်လီၤ. ကသံဉ်အတၢ်ဒိဘဉ်တနီၤလၢပှၤတဂၤကဘဉ်ကွၢ်ဆၢဉ်မာ်မ့်ဝဲ - တၢ်လိၤကိၢ်, တၢ်ဂိၢ်ထိဉ်, တၢ်လိၤဘုံး, ခိဉ်ဆါ, ဒီးတၢ်ညိးထိဉ်တစဲးလၢစုလိၤဖဲဒိးန့်ဘဉ်တၢ်ဆဲးနၟ်လီၤ. ပှၤစှၤဂၤကွၢ်ဆၢဉ်မာ်ဘဉ်ကသံဉ်အတၢ် ဒိဘဉ်နးနးကလာ်လီၤ. မ့်လိဉ်ဘဉ်နၟ်, နကဘဉ်အိဉ်ခိး ၁၅ မံးနံးဖဲနဒိးန့်တၢ်ဆဲးဝံၤ တချုးနဟးထိဉ်ဘဉ် နၟ်လီၤ.

၈. COVID-19 ကသံဉ်ဒီသဒၢတဖဉ်အံၤအိဉ်ဒီးတၢ်ပူၤဖျဲးလၢတၢ်ကဒိးန့်အီၤဧါ?

မ့်၊. COVID-19ကသံဉ်ဒီသဒၢအဖျၢဉ် ၇၆ ကကွဲ၊ ဘဉ်တၢ်ဟ့ဉ်အီၤလၢတၢ်ပူၤဖျဲးအပူၤဆူ ကီၢ်အမဲရကၤ စးထိဉ်ဖဲလါဒံဉ်စဲဘၢဉ် ၂၀၂၀ နၟ်လီၤ. တချုးလၢအဝဲသ့ဉ်ဘဉ်တၢ်ဟ့ဉ်အီၤဆူပှၤဆါတဖဉ်အခါ, COVID-19ကသံဉ်ဒီသဒၢတဖဉ်အံၤ ဘဉ်တၢ်သမံထံအီၤဒီးပှၤမၤသကိးတၢ်လၢအကထိလၢအဆံလၢ တၢ်ကူစါယါဘျါအတၢ်မၤကွၢ်အပူၤနၟ်လီၤ. ကသံဉ်ဒီသဒၢအံၤအိဉ်ဒီး FDA စဲအ့ဉ်တၢ်ဟ်ပနီဉ်လၢလီၤတံၢ် လီၤဆဲးလၢ တၢ်ပူၤဖျဲး, တၢ်တုၤလီၤတီၤလီၤ, တၢ်တ့ထုးထိဉ်တၢ်အကံၢ်အစီလၢလိဉ်လၢကမၤစၢၤ ဂ့ၢ်ဂိၢ်အူ တၢ်စူးကါလၢဘဉ်တၢ်ဟ့ဉ်အီၤခွဲးယာ်နၟ်လီၤ. လၢတၢ်ဂၤအမာ်ညါ, စဲအ့ဉ်တၢ်ဃုသ့ဉ်ညါမၤလိတၢ်လၢ အဆိ ဟ့ဉ်မၤစၢၤတၢ်ဒိဉ်ထိဉ်ထိထိဉ်လၢအချ့ဒီးတၢ်မၤလိလၢအဘဉ်ထွဲဒီးကသံဉ်ဒီသဒၢတဖဉ်ဘဉ်တၢ် အၢဉ်လီၤတူၢ်လာ်အီၤလံနၟ်လီၤ. အတၢ်ဒိဉ်ထိဉ်ထိထိဉ်တဖဉ်ဘဉ်တၢ်သူဉ်ထိဉ်လၢတၢ်ဃုသ့ဉ်ညါမၤလိ လၢနံဉ်တဖဉ်အပူၤခီဖျိပှၤစဲအ့ဉ်ဖိတဖဉ်လီၤ.

၉. ယမ့်ပှၤမူးစလ့ဉ်ဖိတဂၤလီၤ - ကသံဉ်ဒီသဒၢတဖဉ်အံၤမ့်၊ ဟဉ်လါ(halal)ဧါ?

ပန်ဘ်လ၊အိဉ်ဒီးထိးညဉ်တဖဉ် တပဉ်ဃာ်လ၊ Moderna, Pfizer-BioNTech, မ့တမ့၊ Johnson and Johnson ကသံဉ်ဒီသဒ၊တဖဉ်အပူ၊ဘဉ်.